

ŞEFFAFLIK ÇALIŞTAYI: SONUÇLAR VE TAVSİYELER RAPORU

KIBRIS'TA ŞEFFAFLIĞIN ARTIRILMASI:
KARAR ALMA VE MÜZAKERE SÜREÇLERİ
ÜZERİNE ÇALIŞTAY

Bu yayın Avrupa Birliği tarafından finanse edilmiştir. İçerik tamamıyla Global Politikalar Merkezi ve Oxygen for Democracy sorumluluğu altındadır ve Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

1. GİRİŞ

TransparenCY Projesi, Avrupa Birliği tarafından PLACE in Cyprus K     Hibe Programı kapsamında finanse edilmekte ve Global Politikalar Merkezi (GLOPOL) ile Demokrasi için Oksijen (Oxygono) tarafından y r   lmektedir. Proje kapsamında, TransparenCY  alıştayı ise Kıbrıs'ın sosyo-politik yelpazesinden önde gelen paydaşları bir araya getirerek adadaki karar alma ve müzakere süreçlerinin şeffaflığı ile kapsayıcılığını eleştirel biçimde incelemeyi amaçlamıştır. Etkinlik,  nceki çözüm süreçlerinde gözlemlenen demokratik açıkları odak alarak, daha katılımcı ve hesap verebilir yönetişim mekanizmaları için uygulanabilir öneriler üretmeyi hedeflemiştir. Katılımcılar arasında eski müzakereciler, sivil toplum temsilcileri, politika uzmanları, akademisyenler ve gençlik aktivistleri yer almış; bu da Kıbrıslı toplumun çeşitli ve ilgili bir kesitini yansıtmıştır.

2. ARKA PLAN VE GEREKÇE

Kıbrıs, de facto olarak bölünmüş bir ada olmaya devam etmektedir ve resmi siyasi süreçler ile çözüm müzakereleri genellikle yukarıdan aşağıya karar alma, sınırlı sivil katılım ve asgari kamusal denetimle tanımlanmıştır. Ada hâlâ yeniden birleşme ve uzlaşi yolları ararken, şeffaflık ve katılımcı yönetişimin rolü giderek daha acil bir hâl almaktadır. Herhangi bir siyasi anlaşmanın demokratik meşruiyeti, yalnızca liderlerin resmi onayına değil, halkın algıladığı meşruiyete de bağlıdır.

Çalıştay, bu ihtiyaca yanıt vermek amacıyla yapılandırılmış bir düşünme, karşılaştırmalı öğrenme ve özellikle çözüm müzakereleri ile daha geniş karar alma çerçeveleri bağlamında şeffaflık ve vatandaş katılımını artırmaya yönelik önerilerin ortaklaşa oluşturulmasına imkân sağlayan bir platform olarak tasarlanmıştır.

3. OTURUMLARIN ÖZETİ

Oturum I: Kıbrıs'taki Müzakere Süreçlerinde Şeffaflık

Konuşmacılar: Andreas Mavroyiannis, Erhan Erçin

Moderatörler: Nicolas Kyriakides ve Hüseyin Silman

İlk oturumda, geçmiş Kıbrıs müzakere süreçleri demokratik katılım ve kurumsal şeffaflık perspektifinden eleştirel olarak incelendi. Her iki eski müzakereci, yüksek riskli müzakerelerin doğasında bulunan gizlilik ile kamusal hesap verebilirlik ve toplumsal güven arasındaki dengeyi kurmanın karmaşıklığına dikkat çekti.

Öne çıkan başlıca noktalar:

- **Meşruiyet ve Gizlilik Dengesi:** Hassas müzakerelerde tam şeffaflık mümkün olmasa da, halkla düzenli etkileşimin eksikliği, anlaşmaların meşruiyetini ve sürdürülebilirliğini zayıflatır.
- **Siyasi İrade Ön Koşuldur:** Katılımcı süreçlerin önündeki esas engelin usule ya da hukuka değil, siyasi iradeye dayandığı konusunda ortak görüş oluşmuştur. Liderlerin siyasi iradesi olmaksızın, sivil toplumun katılımı yalnızca yüzeysel kalır.
- **Yapılandırılmış Yol Haritaları:** Konuşmacılar, halkla etkileşim, uzman danışmanlığı ve aşamalı geri bildirim mekanizmalarını içeren yapılandırılmış müzakere süreçlerinin gerekliliğini vurgulamıştır.
- **Bağılamsallaştırılmış Bilgi Paylaşımı:** Bilgi paylaşımı tek başına yeterli değildir. Halkın riskleri, takasları ve sistemsel etkileşimleri anlayabileceği bir bağlamsal çeviri süreci gereklidir.

Oturum II: Kıbrıs'taki Daha Geniş Karar Alma Süreçlerinde Şeffaflık

Konuşmacılar: Hulusi Kilim, George Isaia, Sertaç Sonan

Moderatör: İpek Borman

İkinci oturum, tartışmayı iç yönetim ve kurumsal karar alma süreçlerini de kapsayacak şekilde genişletmiş; her iki toplumda da yasama, idari ve politika yapım alanlarındaki şeffaflık eksikliğini vurgulamıştır.

Öne çıkan başlıca noktalar:

- Kurumsal Tasarım: Konuşmacılar, göstermelik danışma biçimlerini eleştirerek, anlamlı vatandaş katılımının kurumsallaştırılması çağrısında bulunmuştur.
- Karşılaştırmalı Örnekler: Bosna-Hersek ve Kuzey İrlanda'dan verilen örnekler, işbirliğinin tam tanıma gerektirmediğini, kurumsal işleyişe yönelik ortak taahhüdün yeterli olabileceğini göstermiştir.
- Gençlik Katılımı ve Yenilik: Gençlik İki Toplumlu Teknik Komitesi'nin kurulması, vatandaş savunuculuğunun kurumsal değişime nasıl dönüşebileceğinin bir örneği olarak sunulmuştur.

4. KAVRAMSAL YANSIMALAR

Çalıştay, şeffaflığın teknik bir ideal değil, demokratik bir zorunluluk olarak yeniden düşünülmesini teşvik etmiştir. Demokratik meşruiyet yalnızca seçimle temsil ile sınırlı kalmamalı; sürekli halk katılımı, kurumsal hesap verebilirlik ve vatandaş odaklı yönetim gerektirmelidir.

Katılımcılar, katılımcı demokrasi teorisi ve müzakereci yönetim modelleri doğrultusunda, sivil toplumun yalnızca bir paydaş grubu değil, siyasi çözümlerin ortak üreticileri olarak kavramsallaştırılması gerektiğini vurgulamıştır. Ayrıca, şeffaflık hem resmi kurumlarda hem de gayriresmî siyasi kültürde yerleşik hale getirilmelidir.

Çalıştayda ayrıca, iş birliğinden önce tanıma gerektiği varsayımı da sorgulanmıştır. Bunun yerine, katılıma dayalı işlevsel iş birliğinin herhangi bir çözümün öncüsü olabileceği, bu yaklaşımla mevcut çatışma çözümü paradigmasının sorgulanabileceği önerilmiştir.

5. ÖNERİLER

A. Siyasi Liderlere ve Kurumlara

1. Yapılandırılmış Katılımı Kurumsallaştırın: Sivil toplum, akademi ve iş dünyası temsilcileriyle istişare aşamalarını içeren resmi yol haritaları geliştirin.
2. Hesap Verebilirlik Mekanizmalarına Bağlılık Gösterin: Müzakere süreçlerinde verilen sözlerin nihai anlaşmalar ve eylemlerle uyumlu olmasını sağlamak için bağımsız denetim organları veya ombudsmanlık sistemleri oluşturun.
3. Siyasi Meşruiyeti Yeniden Tanımlayın: Siyasi otoriteyi yalnızca seçim çoğunluklarına değil, halkın aktif rızasına ve katılımına dayandırın.

B. Sivil Toplum Örgütlerine

1. Savunuculuktan Ortak Yönetime Geçin: Özellikle toplumlar arası ilişkiler ve barış inşası gibi alanlarda kamu politikalarında ortak karar alma rollerini hedefleyin.
2. Politika ve Araştırma Kapasitesini Artırın: Bilgiye dayalı öneriler sunmak ve yanlış bilgilendirmeye karşı koymak amacıyla teknik uzmanlık geliştirin.
3. Siyasal Eğitimi Yaygınlaştırın: Halkın karmaşık siyasi süreçlerle eleştirel biçimde etkileşime girmesini sağlamak için sürekli yurttaşlık eğitimi programları düzenleyin.

C. Avrupa Birliği ve Diđer Donörlere

1. Katılımı Proje Koşulu Haline Getirin: AB tarafından desteklenen uzlaşi ve demokratikleşme projelerinde katılımcı yöntemleri bir fonlama koşulu haline getirin.

2. Diyalog Altyapısını Destekleyin: Müzakereciler ve kurumsal aktörlere danışmanlık yapabilecek kalıcı, iki toplumlu diyalog platformlarının oluşturulmasını kolaylaştırın.

3. Kapasite Gelişimine Yatırım Yapın: Yerel aktörlerin siyasi ve politika süreçlerine anlamlı katılımını sağlamak amacıyla uzun vadeli kurumsal ve beşeri kapasiteye yatırım yapın.

D. Akademi ve Medyaya

1. Müzakere Süreçlerini Anlaşılır Kılın: Geniş kitlelerin anlayabileceği bir dille karmaşık siyasi meseleleri açıklayan akademik ve gazetecilik çalışmaları geliştirin.

2. Toplumlar Arası Diyalogu Kolaylaştırın: Kıbrıslı Rum ve Kıbrıslı Türk akademisyen ve gazetecilerin birlikte çalışarak her iki toplumu bilgilendirmesini sağlayacak forumlar oluşturun.

3. Şeffaflık Göstergelerini İzleyin: Ada üzerindeki siyasi süreçlerin açıklığını ve hesap verebilirliğini ölçen endeksler ve kamusal gösterge panoları tasarlayın.

6. SONUÇ

TransparenCY çalıştayı, hem bir teşhis süreci hem de gelecek vizyonu platformu işlevi görmüştür. Paydaşlar arasında daha açık, katılımcı ve vatandaş merkezli bir siyasi gelecek isteğinin paylaşıldığını ortaya koymuştur. Bu yönde dönüşümün yolu düz ve sorunsuz olmasa da, çalıştay Kıbrıs'ta sürdürülebilir barış ve yönetişimin yalnızca siyasi elitlerce değil, kapsayıcı ve şeffaf bir demokratik pratikle inşa edilmesi gerektiği yönündeki inancı pekiştirmiştir.

Çalıştay, katılımcıların bu ilkeleri politika ve uygulamada ilerletmek üzere birlikte çalışmaya devam etme taahhüdüyle son bulmuştur.

